

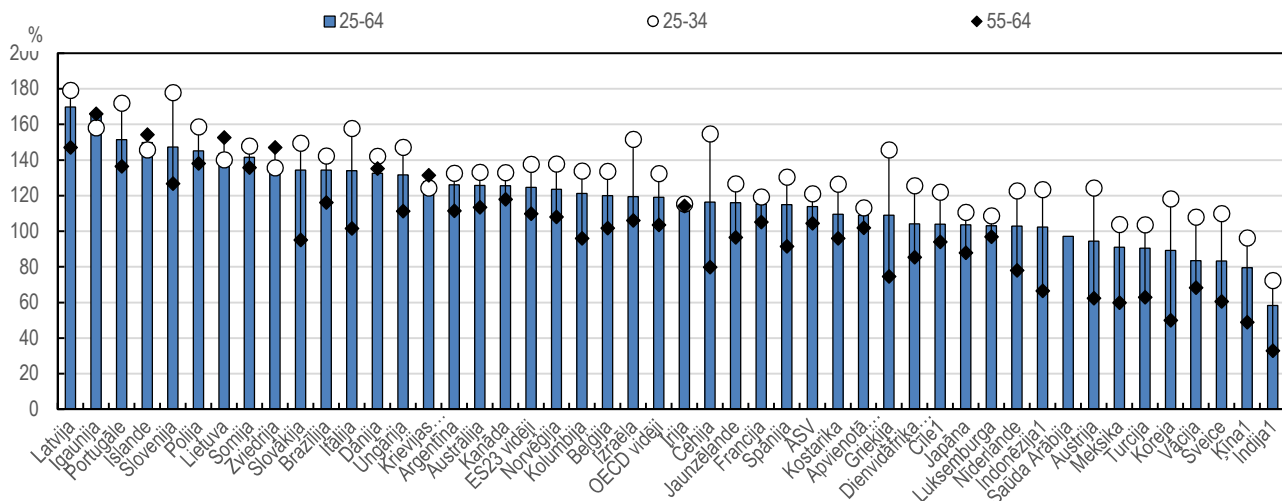
EDUCATION AT A GLANCE 2019

Ziņojums *Education at a Glance: OECD Indicators* (OECD, 2019^[1]) ir uzticamas informācijas avots, kas raksturo izglītības sistēmas dažādās valstīs. Tajā sniegti dati par OECD un partnervalstu izglītības sistēmu struktūru, finansējumu un sniegumu.

Latvija

- **Augstāko izglītību ieguvušo pieaugušo (25-34 g. v.) proporcija ir palielinājusies no 29% 2008. gadā līdz 42% 2018. gadā.** Tomēr pastāv liela atšķirība starp dzimumiem, jo tikai 30% vīriešu ir augstākā izglītība, salīdzinot ar 45% sievietēm.
- Lai arī iestāšanās rādītāji ir salīdzinoši augsti, **varbūtība, ka īsā cikla (koledžas) vai bakalaura studiju programmas tiks pabeigtas tām paredzētajā laikā, ir salīdzinoši maza**, taču tā ir augstāka sievietēm, nekā vīriešiem.
- **Jaunieši dod priekšroku vidējās vispārējās izglītības programmām (tajās mācās vairāk kā 60% jauniešu).** Taču profesionālās izglītības programmas, kas Latvijā ietver vismaz 25% praktisko apmācību, var sniegt daudzas priekšrocības darba tirgū.
- Augstākās izglītības neto finanšu atdeve, salīdzinot ar citām OECD valstīm, ir relatīvi zema, jo īpaši vīriešiem. Turklāt **nodarbinātības rādītājs 25-34 g. v. vīriešiem ar vidējo izglītību sasniedz 88%, kas ir tikai par 4 procentpunktiem mazāk nekā vīriešiem ar augstāko izglītību šajā vecuma grupā (92%).**
- **Mazs skolēnu skaits klasēs Latvijā palielina izglītības izmaksas uz vienu skolēnu.** Tomēr šīs izmaksas joprojām ir viszemākās starp OECD valstīm, jo skolotāju darba algu likmes ir zemas.

1. attēls. Sieviešu ar augstāko izglītību proporcija kā daļa no vīriešu ar augstāko izglītību proporcijas, pēc vecuma grupām (2018. g.)

1. Atsauces gads atšķiras no 2018. g. Vairāk informācijas tabulā A1.1.

Valstis lejupejošā secībā, sākot ar visaugstāko procentuālo atšķirību 25-64 g. vecuma grupā.

Avots: OECD (2019), *Education at a Glance* datubāze, <http://stats.oecd.org>. Vairāk informācijas ziņojuma atbilstošajā sadaļā un 3. pielikumā (Annex 3) (<https://doi.org/10.1787/f8d7880d-en>).

Jauniešiem, it īpaši vīriešiem, ir nepieciešami turpmāki stimuli, lai iestātos un iegūtu augstāko izglītību

- 2018. gadā 34% Latvijas iedzīvotāju 25-64 gadu vecumā bija augstākā izglītība, salīdzinot ar 37% OECD vidēji, lai gan jaunu pieaugušo vidū (25-34 g. v.) proporcija ir palielinājusies no 29% 2008. gadā līdz 42% 2018. gadā. Tomēr augstāko izglītību ieguvušo sadalījums pa dzimumiem jaunu pieaugušo vidū nav vienmērīgs: augstākās izglītības ieguvēju proporcija vīriešiem ir mazāka (30%) nekā sievietēm (54%). Starp OECD valstīm un partnervalstīm Latvijai dzimumu atšķirība augstākās izglītības ieguvēju vidū ir visaugstākā (**Augstāko izglītību ieguvušo pieaugušo (25-34 g. v.) proporcija ir palielinājusies no 29% 2008. gadā līdz 42% 2018. gadā.** Tomēr pastāv liela atšķirība starp dzimumiem, jo tikai 30% vīriešu ir augstākā izglītība, salīdzinot ar 45% sievietes).
- Lai arī iestāšanās rādītāji ir salīdzinoši augsti, **varbūtība, ka īsā cikla (koledžas) vai bakalaura studiju programmas tiks pabeigtas tām paredzētajā laikā, ir salīdzinoši maza**, taču tā ir augstāka sievietēm, nekā vīriešiem.
- **Jaunieši dod priekšroku vidējās vispārējās izglītības programmām (tajās mācās vairāk kā 60% jauniešu).** Taču profesionālās izglītības programmas, kas Latvijā ietver vismaz 25% praktisko apmācību, var sniegt daudzas priekšrocības darba tirgū.
- Augstākās izglītības neto finanšu atdeve, salīdzinot ar citām OECD valstīm, ir relatīvi zema, jo īpaši vīriešiem. Turklāt **nodarbinātības rādītājs 25-34 g. v. vīriešiem ar vidējo izglītību sasniedz 88%, kas ir tikai par 4 procentpunktiem mazāk nekā vīriešiem ar augstāko izglītību šajā vecuma grupā (92%).**
- **Mazs skolēnu skaits klasēs Latvijā palielina izglītības izmaksas uz vienu skolēnu.** Tomēr šīs izmaksas joprojām ir viszemākās starp OECD valstīm, jo skolotāju darba algu likmes ir zemas.
- 1. attēls) un tā ir vēl lielāka jauniešu vidū.
- Tāpat kā daudzās OECD valstīs, arī Latvijas iedzīvotājiem ar augstāku izglītības pakāpi ir labākas izredzes darba tirgū. 2018. gadā 25-64 g. v. iedzīvotāju ar augstāko izglītību nodarbinātība sasniedza 89%, kas ir par 4 procentpunktiem augstāk nekā OECD vidēji, un par 14 procentpunktiem augstāk nekā nodarbinātības rādītājs pieaugušajiem ar vidējo izglītību.
- Jauniešu, kuri nav nodarbināti un nav arī izglītības sistēmā, proporcija sasniedz 14% 20-24 g. vecuma grupā un 15% 25-29 g. vecuma grupā, kas ir mazāka nekā OECD vidēji šajās vecuma grupās. Tikai 9% jauniešu 25-29 g. vecumā ar augstāko izglītību nav nodarbināti un nav arī izglītības sistēmā, salīdzinot ar 16% jauniešu ar vidējo izglītību un 31% jauniešu ar izglītību, kas zemāka par vidējo.
- Pieaugušie (25-64 g. v.) ar augstāko izglītību var rēķināties ar ienākumiem, kas ir par 46% lielāki nekā pieaugušajiem ar vidējo izglītību. Ienākumu priekšrocība gan ir zemāka nekā OECD vidēji (57% lielāki) un atšķirības no OECD vidējā tikai pieaug pieaugušajiem ar maģistra vai doktora grādu (par 64% lielāki ieņēmumi Latvijā, bet par 91% lielāki ieņēmumi OECD valstīs vidēji). Latvijas salīdzinoši zemāka ienākumu priekšrocība atspoguļojas arī relatīvi līdzsvarotākā ienākumu sadalē: tikai 24% pieaugušo ar augstāko izglītību nopelna vairāk nekā 1,5 reizes virs vidējā rādītāja (OECD vidēji: 40%). Līdzsvarota ienākumu sadale ir pozitīva no sociālās kohēzijas viedokļa, bet nestimulē iegūt augstāko izglītību.
- Iegūta augstākā izglītība palīdz arī mazināt atšķirību ienākumu ziņā starp sievietēm un vīriešiem, jo sievietes ar augstāko izglītību ienākumi ir par 20% mazāki nekā vīriešiem ar tādu pašu izglītības pakāpi, bet sievietēm ar vidējo izglītību šie ienākumi ir par 28% mazāki, salīdzinot ar vīriešiem ar vidējo izglītību.
- Gan izmaksas, gan ieguvumi no augstākās izglītības iegūšanas Latvijā ir relatīvi zemi, salīdzinot ar lielāko daļu OECD valstu: neto finansiālie ieņēmumi no augstākās izglītības sasniedz tikai USD 147 500¹ vīriešiem un USD 150 700 sievietēm, krietni zem OECD vidējā rādītāja USD 295 900 vīriešiem un

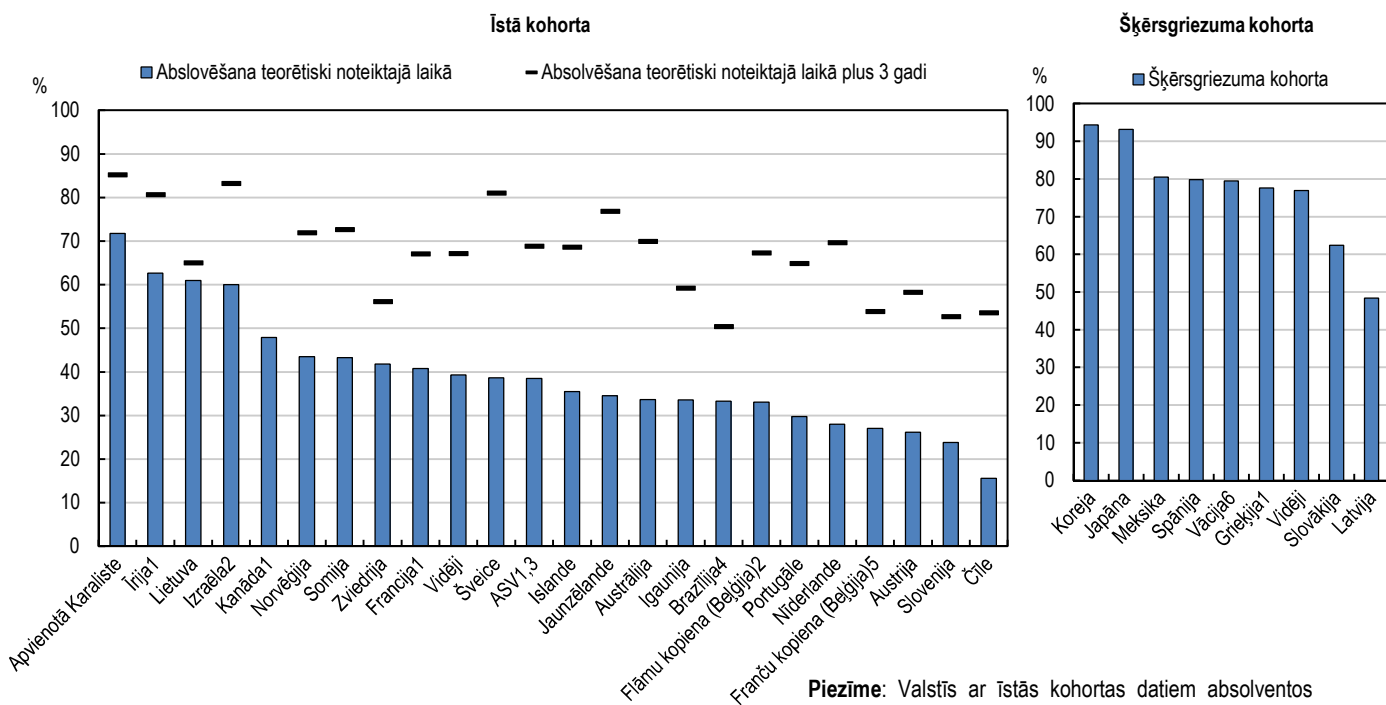
¹ Vērtības ASV dolāru (USD) ekvivalentā ir konvertētas, izmantojot pirktspējas paritāti (PPP) no IKP.

USD 227 600 sievietēm. Paredzamie naudas ieguvumi no augstākās izglītības iegūšanas ir 6 reizes lielāki par privātajām izmaksām vīrietim (OECD vidēji 8 reizes lielāki) un 7,4 reizes lielāki par privātajām izmaksām sievietei (OECD vidēji 7,5 reizes). Galvenās privātās izmaksas par augstākās izglītības iegūšanu ir negūtie ienākumi, kas saistīti ar vēlāku ienākšanu darba tirgū, savukārt mācību maksa var izrādīties šķērslis piekļuvei augstākās izglītības programmām.

- Latvijā ir vienas no augstākajām studiju maksām Eiropā, taču augstākās izglītības iestādēs tās ir ļoti atšķirīgas. Tāpat kā Beļģijā, Igaunijā, Izraēlā un Apvienotajā Karalistē, lielākā daļa studentu Latvijā studē valsts subsidētās privātās izglītības iestādēs² (69%). Tikai katrs trešais students maksā par bakalaura studijām šajās augstskolās, sākot no mazāk nekā USD 2 100 līdz USD 11 200, visizplatītākajai maksai esot aptuveni USD 4 300. Atšķirībā no lielākās daļas OECD Eiropas valstu, augstāka studiju maksa ir doktorantūrā (apmēram USD 5 800), un ārzemju studentiem (apmēram USD 7 300 bakalaura līmeņa studijās). Lai arī maksa par studijām ir salīdzinoši augsta, tikai 5% studentu izmanto iespēju aizņemties valsts galvotu kredītu (aizņemoties katrs vidēji USD 2 400).
- Varbūtība, ka Latvijas students iestāsies bakalaura studiju programmā pirms 25 gadu vecuma ir 56% (OECD vidēji: 45%), vai 15% īsā cikla (koledžas) studiju programmā (OECD vidēji: 10%). Varbūtība iestāties maģistrantūrā pirms 30 gadu vecuma ir 18% (OECD vidēji: 14%).
- Vismaz puse no bakalaura studiju līmeņa studentiem ir 19-22 g. v., un vismaz puse no maģistrantūras studentiem ir 22-27 g. v. – tas ir tipiskākais studēšanas vecuma posms Latvijā. Vecuma spektrs ir plašāks īsā cikla (koledžas) studiju programmās un doktorantūrā studējošajiem. Visvairāk augstākajā izglītībā uzņemto ir 20-21 g. v. (47%), kad īsā cikla studiju programmās uzņemto (4% gan 20, gan 21 gada vecumā) un bakalaura studiju programmās uzņemto (37% 20 gadu vecumā un 36% 21 gada vecumā) ir visvairāk. Uzņemšanas rādītāji krītas līdz 33% 23 gadus veciem jauniešiem un līdz 26% 24 gadus veciem jauniešiem – vecuma posmos, kad uzņemšana maģistrantūras programmās sasniedz maksimumu (9%) – un pēc šī vecuma noslīd zem 20%. Var piebilst, ka Latvijā ir viens no augstākajiem nepilna laika studējošo rādītājiem īsā cikla (koledžas) (49%) un bakalaura studiju programmās (30%) OECD valstu vidū.
- Studiju pabeigšanas rādītājos šķērsriezuma kohortas pētījumā tiek salīdzināts studijas uzsākušo studentu daudzums ar absolventu daudzumu attiecīgajā studiju līmenī studiju programmas teorētiskā ilguma laikā. Šī metode atklāj salīdzinoši zemu studiju pabeigšanas rādītājus Latvijā, gan īsā cikla (61%), gan bakalaura studiju programmās (48%, 2. attēls). Šie rādītāji ir vēl zemāki vīriešiem: 51% īsā cikla (koledžas) un 33% bakalaura studiju programmās.

² Saskaņā ar starptautiskajām definīcijām, izvērtējot augstākās izglītības iestāžu patstāvības pakāpi un pārvaldes modeli, vairums augstākās izglītības iestāžu Latvijā tiek klasificētas kā subsidētās privātās izglītības iestādes, lai gan Latvijā tās tiek uzskatītas par valsts augstskolām.

2. attēls. Studiju pabeigšanas rādītāji pilna laika studentiem bakalaura vai ekvivalentā studiju programmā (2017. g.)

Piezīme: Valstīs ar īstās kohortas datiem absolventos pārgājušie.

iekļauti arī uz citu augstākās izglītības līmeni

1. Atsauces gads atšķirīgs no 2017. g. Vairāk informācijas meklējiet ziņojuma tabulās.
2. Absolvēšanas rādītāji studentiem, kuri uzsāka bakalaura līmeņa studijas neietver tos studentus, kas mainīja studiju programmas un absolvēja īsā cikla studiju programmas.
3. Teorētiskais ilgums plus 3 gadi attiecas uz teorētisko ilgumu plus 2 gadi.
4. Nav iekļauti 6-gadīgajās bakalaura programmās uzņemtie, kas veido apmēram 2% no uzņemtajiem šajā līmenī.
5. Dati attiecas tikai uz *hautes écoles* (HE) un *écoles des arts* (ESA), kas veido apmēram 60% no bakalaura vai ekvivalentās studiju programmās uzņemtajiem.
6. Dati attiecas uz aplēsēm, modelējot attiecību starp nākotnes absolventiem un šobrīd studējošajiem.
7. Atsauces gads atšķirīgs no 2017. g. Vairāk informācijas meklējiet ziņojuma tabulās.

Valstis un ekonomikas lejupejošā secībā pēc absolvēšanas rādītājiem teorētiski noteiktajā ilgumā (īstā kohorta) vai šķērsgriezuma kohorta.

Avots: OECD (2019), Tabula B5.1. Vairāk informācijas ziņojuma atbilstošajā sadaļā un 3. pielikumā (Annex 3) (papildus skaidrojumi, piezīmes). (<https://doi.org/10.1787/f8d7880d-en>).

Vīriešiem profesionālā izglītība ir efektīvs ceļš uz darba tirgu

- Vidējā izglītība bieži tiek uzskatīta par minimālo kvalifikāciju, lai veiksmīgi iekļautos darba tirgū un arī lai turpinātu izglītību. Latvijā 88% pieaugušo 25-64 gadu vecumā un 87% pieaugušo 25-34 gadu vecumā ir vismaz vidējā izglītība.
- Profesionālā izglītība ir nozīmīgs vidējās izglītības veids daudzās OECD valstīs, vienlaikus tā ir atzīta par prioritāru ilgtspējīgas attīstības mērķi, jo - līdztekus augstākajai izglītībai - tai ir svarīga loma studentu sagatavošanā darba tirgum. Rādītājs 4.3.3. atklāj 15-24 g. v. jauniešu līdzdalību profesionālās izglītības programmās no vidējās izglītības līdz pirmā līmeņa profesionālas augstākās izglītības studiju programmām, kas Latvijā sasniedz 17% (OECD vidēji: 18%). Jaunieši dod priekšroku vispārējām vidējās izglītības programmām, kaut arī profesionālās izglītības programmas ar izteiktu orientāciju uz darba tirgu, kā tas ir Latvijā, var sniegt daudz priekšrocību darba tirgū (OECD, 2019^[2]). Profesionālā izglītība Latvijā

tiek nodrošināta ar skolas un darba vidē kombinētām programmām³, kurās darba sastāvdaļa veido vismaz 25% no kopējā studiju apjoma.

- 2017. gadā profesionālo izglītību Latvijā vidējās izglītības pakāpē apguva 44% vīriešu un 33% sieviešu. Šī dzimumu atšķirība atspoguļojas arī varbūtībā vienu reizi dzīves laikā pabeigt vidējās profesionālās izglītības programmas – vīriešiem tā ir 24%, sievietēm 20%. Apmēram 25% vīriešu (25-34 g. v.) ir vidējā profesionālā izglītība, kas ir par 14 procentpunktiem vairāk, nekā sieviešu īpatsvars ar šo izglītību. Tieši jaunāko paaudžu Latvijas vīrieši vairāk dod priekšroku profesionālajai izglītībai, jo kopējā darbības vecuma iedzīvotāju skaitā (25-64 g. v.) šī dzimumu atšķirība ir tikai 7 procentpunkti.
- Nodarbinātības iespējas pieaug, paaugstinoties iegūtās izglītības pakāpei. Taču Latvijā nodarbinātības līmenis 25-34 g. veciem vīriešiem ar profesionālo vidējo izglītību ir 88%, tikai par 4 procentpunktiem zemāks nekā vīriešiem ar augstāko izglītību (92%). Sievietēm ar augstāko izglītību nodarbinātības līmenis (88%) ir par 16 procentpunktiem augstāks, nekā tām, kurām ir vidējā izglītība (72%).
- Lielākā daļa vidējās profesionālās izglītības posma audzēkņu absolvē šādas pamatjomas: inženierzinātnes, ražošana un būvniecība (37%); pakalpojumi (24%); uzņēmējdarbība, administrēšana un tiesības (15%); māksla un humanitārās zinātnes (13%). Vīrieši dod priekšroku inženierzinātnēm, ražošanai un būvniecībai, kur tie ir 9 no 10 šīs jomas absolventiem, savukārt sievietes ir vismaz 7 no 10 absolventiem citās pamatjomās.
- Papildus profesionālajai un augstākajai izglītībai pieaugušajiem visā savas karjeras laikā ir iespējas attīstīt jaunas prasmes formālajā un neformālajā izglītībā. Latvijā 48% 25-64 gadus vecu cilvēku iepriekšējos 12 mēnešos piedalījās formālajā vai neformālajā izglītībā, salīdzinot ar 47% vidēji citās valstīs, par kurām ir pieejami dati. Tāpat kā citās valstīs zemāka ir vīriešu līdzdalība (43% salīdzinājumā ar 52% sieviešu), cilvēku ar zemāku izglītības pakāpi (27% pieaugušo bez vidējās izglītības) un vecāka gada gājuma grupās (57% no 25-34 g. v., 47% no 45-54 g. v. un 34% no 55-64 g. v.). Pieaugušie mācās, galvenokārt, neformālās izglītības ceļā: 46% 25-64 g. v. pieaugušo pēdējos 12 mēnešos bija piedalījušies neformālās izglītības aktivitātēs (galvenokārt, ar darbu saistītās un darba devēja apmaksātās). Tikai 4% 25-64 g. v. pieaugušo bija piedalījušies formālā izglītībā (OECD vidēji 7%), galvenokārt augstākajā izglītībā piedāvātajās studiju programmās.

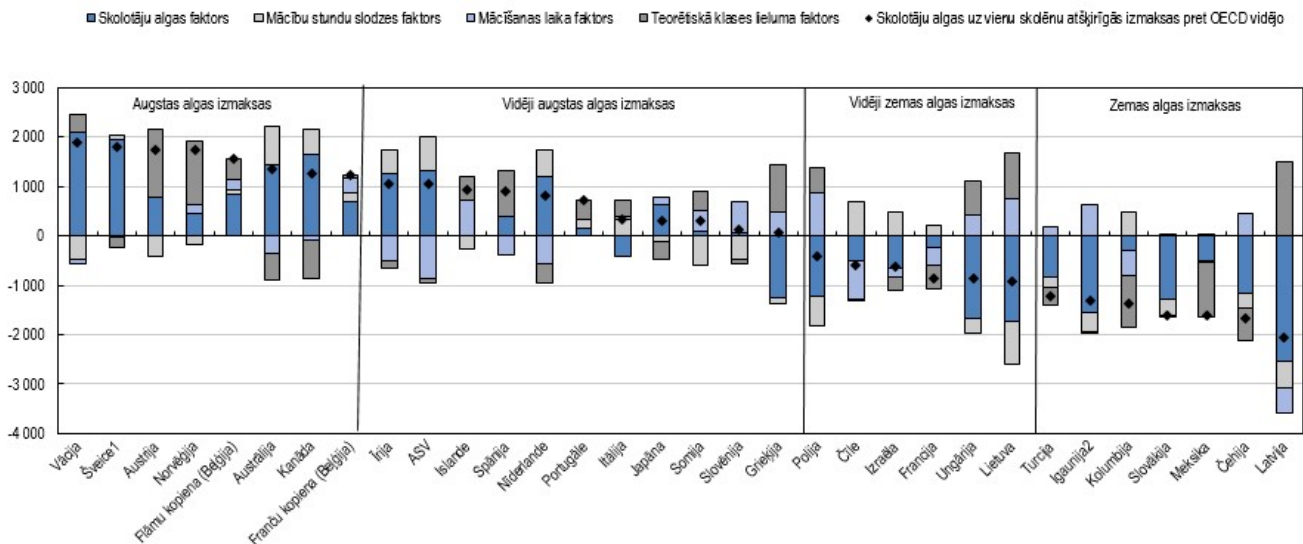
Zems skolotāju atalgojums samazina izmaksas uz vienu skolēnu, pat ja skolēnu skaits klasē ir neliels

- Oficiāli noteiktā skolotāju algas likme gadā veido aptuveni USD 14 500 visās izglītības pakāpēs publiskajās iestādēs, kas ir daudz mazāk nekā OECD vidēji USD 31 300 pirmsskolas izglītības pakāpē līdz USD 35 900 vidējās izglītības pakāpē. Starptautiskajā mācību vides pētījumā TALIS, kas norisinājās pamatskolās, 86% skolotāju pauda viedokli, ka skolotāju algu uzlabošana ir liela izdevumu prioritāte, salīdzinot ar 66% skolotāju OECD valstīs vidēji (OECD, 2019^[3]).
- Oficiāli noteiktās likmes, kas zemākas par vidējo, atspoguļo Latvijas situāciju ar zemajām algām kopumā. Atšķirībā no citām OECD valstīm, pilnas slodzes skolotāju faktiskās vidējās algas ir lielākas, nekā vidējie ieņēmumi pieaugušajiem ar augstāko izglītību: par 5% vairāk pirmsskolas izglītības posmā, par 35% vairāk sākumskolas posmā, par 40% vairāk pamatizglītības otrajā posmā, un par 50% vidējā vispārējās izglītības posmā. Skolu vadītāji nopelna no 60% (pirmsskolas izglītībā) līdz 91% vairāk (vidējā izglītībā) kā citi nodarbinātie ar augstāko izglītību.

³ Praktiskā darba pieredze ir iekļauta profesionālās izglītības programmās, taču šīs programmas Latvijā netiek klasificētas kā darba vidē balstītas programmas.

3. attēls. Dažādu faktoru ietekme skolotāju algu veidojošajās izmaksās uz vienu skolēnu pašvaldības iestādēs sākumskolā (2017. g.)

Konvertācija USD izmantojot privātā patēriņa pirktspējas paritāti (PPP)

Paskaidrojums

Attēlā salīdzināta dažādu faktoru ietekme (izteikta USD) uz izmaksām, kas veido skolotāju algu uz vienu skolēnu valstīs un OECD vidēji. Piemēram, Polijā skolotāju algas izmaksas uz vienu skolēnu ir par USD 429 zemākas nekā vidēji OECD. Polijā ir mazāks teorētiskais klases lielums (+ USD 521) un mazāks mācīšanas laiks (+ USD 864) nekā vidēji OECD, un abi šie faktori palielina skolotāju algu izmaksas. Tomēr, to vairāk nekā kompensē skolotāju algas, kas ir zemākas par vidējo (- USD 1 226), kā arī zemāka par vidējo obligāto mācību stundu slodze (- USD 588), kas samazina izmaksas.

1. Skolotāju oficiāli noteiktās algas pēc 10 gadu, nevis 15 gadu stāža.

2. Skolotāju oficiāli noteiktās algas to karjeras sākumā, nevis pēc 15 gadu stāža.

Valstīs un ekonomikas lejupejošā secībā pēc skolotāju algas atšķirīgajām izmaksām un OECD vidējā rādītāja.

Avots: OECD (2019), Tabula C7.2. Vairāk informācijas ziņojuma atbilstošajā sadaļā un 3. pielikumā (Annex 3) (papildus skaidrojumi, piezīmes). (<https://doi.org/10.1787/f8d7880d-en>).

- Latvijā 14% pieaugušo ir ieguvuši augstāko izglītību pedagoģijas jomā, kas pārsniedz OECD vidējo rādītāju 12%. Taču šis īpatsvars ir daudz zemāks nesen absolvējušo vidū (tikai 4%), kas kopā ar Portugāli ir lielākais kritums OECD valstīs, ja salīdzina iepriekšējās un jaunākās absolventu paaudzes.
- Kaut arī augstākās izglītības studijas pedagoģijas jomā nebūt nav vienīgais veids, kā kļūt par skolotāju Latvijā, pedagoga profesijas pievilcības samazināšanās atspoguļojas arī skolotāju skaita samazināšanās proporcijā iedzīvotāju vidū pa vecuma grupām. Tikai 1% iedzīvotāju vecumā no 25 līdz 34 gadiem ir skolotāji (OECD vidēji 1,8%), salīdzinot ar 2,8% 50-59 g. v. cilvēku vidū (OECD vidēji: 2,4%). Turklāt gandrīz puse no visiem pamatskolas un vidusskolas skolotājiem (46%) 2017. gadā bija 50 g. v. vai vecāki un nākamajos 15 gados dosies pensijā. Latvijā ir arī spilgts līdzsvara trūkums starp skolotāju dzimumiem: sievietes ir 8 no 10 vidusskolas skolotājiem, 9 no 10 sākumskolas skolotājiem, un 10 no 10 pirmsskolas skolotājiem.
- 2017. gadā uz vienu skolotāju sākumskolā bija apmēram 12 skolēnu (OECD vidēji: 15) un 8 skolēni pamatizglītības otrā posma un vispārējās vidējās izglītības posma programmās (OECD vidēji: 13). Kaut arī skolēnu-skolotāju attiecība vispārējās vidējās izglītības posma programmās ir zemāka nekā OECD vidēji, profesionālās izglītības jomā situācija ir pretēja: uz katru skolotāju ir 17 audzēkņi (OECD vidēji: 14).
- Salīdzinoši mazais skolēnu skaits (vidēji) klasē palielina izglītības izmaksas, jo attiecīgajam skolēnu skaitam vajag vairāk skolotāju. Tomēr izglītības izmaksas kopumā uz vienu skolēnu Latvijā joprojām ir

zemākās starp OECD valstīm (apmēram USD 700 sākumskolā un USD 1 000 pamatizglītības otrajā posmā), jo zemas ir skolotāju algu likmes (3. attēls). Šobrīd notiekošais skolu skaita samazināšanas un klašu lieluma palielināšanas process ir iespēja palielināt skolotāju atalgojumu, saglabājot esošo skolotāja algas izmaksas līmeni uz vienu skolēnu. Vienlaikus tā būtu iespēja izlīdzināt skolotāju un skolēnu skaita attiecību starp vispārējām un profesionālajām programmām.

3 gadus vecu bērnu līdzdalība izglītībā sasniedz 90%, un arī jaunāku bērnu līdzdalība izglītībā ir lielāka nekā vidēji OECD valstīs un ekonomikās

- Latvijā jau 90% 3 gadus vecu bērnu ir iesaistīti izglītības programmās. 2017. gadā 3-5 gadus vecu bērnu līdzdalība agrīnajā izglītībā sasniedza 93% (OECD vidēji: 87%), kas ir par 11 procentpunktiem vairāk nekā 2010. gadā un par 16 procentpunktiem vairāk nekā 2005. gadā. Līdzdalība palielinājās arī jaunāku bērnu vidū: ja 2010. gadā izglītības programmās bija iesaistīti 18% bērnu, kas jaunāki par 3 gadiem, tad 2017. gadā šī iesaiste bija jau 29% (OECD vidēji: 26%).
- Latvijā bērnu agrīno izglītību un aprūpi nodrošina galvenokārt publiskais sektors. Tikai 15% bērnu līdz 3 gadu vecumam un 7% bērnu 3-6 gadu vecumā saņem agrīno izglītību un aprūpi privātajās iestādēs (OECD vidēji: 44% un 34%). Kopumā bērnu agrīnajā izglītībā un aprūpē uz vienu skolotāju ir apmēram 10 bērnu, salīdzinot ar 14 OECD vidēji.
- Izdevumi par vienu bērnu pirmsskolas izglītības iestādēs sasniedz apmēram USD 5 600, kas ir aptuveni USD 2 800 zem OECD vidējā līmeņa. Kopējie izdevumi šajā izglītības pakāpē 2016. gadā bija 0,8%, kas ir tik pat, cik 2012. gadā. Privātie izdevumi veidoja tikai 3% no kopējiem finanšu resursiem, bet atlikušos 97% nodrošināja publiskais finansējums.

Kopš 2010. gada izdevumi izglītībai ir palielinājušies, lai arī skolēnu un studentu skaits ir samazinājies

- Latvija aptuveni 4,2% no IKP tērē izglītībai (no pamatizglītības līdz augstākajai ieskaitot), kas ir zem OECD valstu vidējā līmeņa (5%). Izdevumi uz vienu skolēnu svārstās no aptuveni USD 6 500 pamatizglītībā līdz USD 7 000 turpmākajās izglītības pakāpēs. Izdevumi sākumskolas posmā ir 76% no OECD vidējā līmeņa, un turpmākās izglītības pakāpēs atšķirība palielinās.
- Izdevumi uz vienu skolēnu/studentu, sākot no pamatizglītības līdz augstākajai izglītībai, laikposmā no 2010. gada līdz 2016. gadam pieauga par 20% (12% augstākajai izglītībai, 23% pamatizglītībai un vidējai izglītībai). Izdevumi pamatizglītībai un vidējai izglītībai palielinājās par 13%, lai arī skolēnu skaits samazinājās par 8%, savukārt izdevumi augstākajai izglītībai samazinājās par 7%, bet mazāk strauji, nekā studentu skaita kritums šajā izglītības pakāpē (17%).
- Valdības finansējums sastāda līdz pat 97% no finanšu resursiem, kas tiek izlietoti pamatizglītībai un vidējai izglītībai un 65% no augstākās izglītības finanšu resursiem. Vietējās pašvaldības (ar dažiem izņēmumiem) nepiedalās augstākās izglītības finansēšanā, bet atbild par 34% no sākotnējiem publiskajiem līdzekļiem pamatizglītībai un vidējai izglītībai, un par 75% no publiskajiem izdevumiem pēc savstarpējiem paskaitījumiem starp centrālo valdību un pašvaldībām. Šī sākotnējā un noslēdzošā finansējuma līmeņu atšķirība par 41 procentpunktu ir vairāk nekā divas reizes lielāka par vidējo rādītāju OECD valstīs.

Atsauces

OECD (2019), *Education at a Glance 2019: OECD indicators*, OECD Publishing, Paris,

[1]

<https://dx.doi.org/10.1787/eag-2019-en>.

OECD (2019), *TALIS 2018 Results (Volume I): Teachers and School Leaders as Lifelong Learners*, [3]
TALIS, OECD Publishing, Paris, <https://dx.doi.org/10.1787/1d0bc92a-en>.

OECD (2019), "What characterises upper secondary vocational education and training?", *Education Indicators in Focus*, No. 68, OECD Publishing, Paris, <https://dx.doi.org/10.1787/a1a7e2f1-en>. [2]

Vairāk informācijas par *Education at a Glance 2019* un piekļuvi visiem indikatoriem meklējiet www.oecd.org/education/education-at-a-glance-19991487.htm.

Atjauninātus datus var atrast tiešsaistē <http://dx.doi.org/10.1787/eag-data-en> un, sekojot **StatLinks** zem attēliem un tabulām publikācijā.

Datu un analīzes izpēte, salīdzināšana un vizualizēšana:

<http://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=LVA&treshold=10&topic=EO>.

<p>Jautājumus adresējiet:</p> <p><i>Giovanni Maria Semeraro</i></p> <p>Izglītības un prasmju direktorāts</p> <p>giovannimaria.semeraro@oecd.org</p>	<p>Dokumenta autors:</p> <p><i>Giovanni Maria Semeraro</i></p> <p>Izglītības un prasmju direktorāts</p> <p>giovannimaria.semeraro@oecd.org</p>
---	--

Par šo publikāciju ir atbildīgs OECD ģenerāļsekretārs. Šeit paustie viedokļi un izmantotie argumenti var neatpoguļot OECD dalībvalstu oficiālos viedokļus.

Šis dokuments un jebkura šeit iekļautā karte neskar jebkuras teritorijas statusu vai suverenitāti, jebkuras teritorijas, pilsētas vai apgabala starptautiskās robežas un nosaukumu.

Šis tulkojums ir publicēts ar OECD atļauju. Tas nav oficiāls OECD tulkojums. Par tulkojuma kvalitāti un tā atbilstību oriģinālvalodas tekstam pilnībā atbild tulkojuma autors/autori. Ja starp oriģināldarbu un tulkojumu tiek konstatēta kāda neatbilstība, par izmantojamu ir uzskatāms tikai oriģinālā darba teksts.

This translation is published by arrangement with the OECD. It is not an official OECD translation. The quality of the translation and its coherence with the original language text of the work are the sole responsibility of the author(s) of the translation. In the event of any discrepancy between the original work and the translation, only the text of original work shall be considered valid.

2018. gada 25. maijā OECD Padome uzaicināja Kolumbiju kļūt par dalībvalsti. Šajā dokumentā Kolumbijas dati ir iekļauti OECD vidējos rādītājos, tomēr, dokumenta sagatavošanas laikā, Kolumbijā notika ratifikācijas procedūra par pievienošanos OECD, tādēļ iestāšanās process vēl nebija noslēdzies.

Piezīme par datiem no Izraēlas

Statistikas datus par Izraēlu nodrošina Izraēlas atbildīgās iestādes. Šo datu izmantošana OECD vajadzībām neskar Golānas augstieņu, Austrumjeruzalemes un izraēliešu apmetņu statusu Rietumkrastā saskaņā ar starptautisko tiesību noteikumiem.

Galvenie fakti par Latviju ziņojumā *Education at a Glance 2019*

Avots	Galvenie temati ziņojumā	Latvija		OECD vidēji		ES23 vidēji	
	Augstākā izglītība						
	25-64 g. v. iedzīvotāji pēc augstākās izglītības līmeņa	2018					
Tabula A1.1	Īsā cikla (koledžas) izglītība	4%		7%		5%	
	Bakalaura grāds vai ekivalents	17%		17%		14%	
	Maģistra grāds vai ekivalents	13%		13%		15%	
	Doktora grāds vai ekivalents	0%		1%		1%	
	25-34 g. v. iedzīvotāji ar augstāko izglītību, pēc dzimuma	2008	2018	2008	2018	2008	2018
Tabula A1.2	Vīrieši	21%	30%	31%	38%	28%	36%
	Sievietes	37%	54%	40%	51%	38%	50%
	Kopā	29%	42%	35%	44%	33%	43%
	Pirmo reizi studijas uzsākušie pēc izglītības līmeņa	2017					
Tabula B4.1	Īsā cikla (koledžas) izglītība	**		17%		12%	
	Bakalaura grāds vai ekivalents	**		76%		80%	
	Maģistra grāds vai ekivalents	**		7%		8%	
	Starptautisko vai ārzemju studentu īpatsvars, pēc augstākās izglītības līmeņa¹	2017					
Tabula B6.1	Bakalaura grāds vai ekivalents	6%		4%		7%	
	Maģistra grāds vai ekivalents	17%		13%		13%	
	Doktora grāds vai ekivalents	10%		22%		22%	
	Visi augstākās izglītības līmeņi kopā	7%		6%		9%	
	25-64 g. v. iedzīvotāju nodarbinātība, pēc iegūtās izglītības pakāpes	2018					
Tabula A3.1	Īsā cikla augstākā (koledžas) izglītība	90%		82%		82%	
	Bakalaura grāds vai ekivalents	88%		84%		84%	
	Maģistra grāds vai ekivalents	90%		88%		88%	
	Doktora grāds vai ekivalents	95%		92%		93%	
	Visi augstākās izglītības līmeņi kopā	89%		85%		86%	
	25-64 g. v. iedzīvotāju nodarbinātība, pēc studiju jomas	2018					
Tabula A3.4	Izglītība	90%		84%		85%	
	Komerccinības un administrēšana	90%		86%		87%	
	Inženierzinātnes, ražošanas un būvniecība	86%		89%		89%	
	Veselības aprūpe	93%		87%		88%	
	25-64 g. v. pilna laika strādājošo relatīvie ienākumi, pēc iegūtās izglītības pakāpes (vidējā izglītība = 100)	2017					
Tabula A4.1	Īsā cikla augstākā (koledžas) izglītība	120		120		121	
	Bakalaura grāds vai ekivalents	136		144		138	
	Maģistra, doktora grāds vai ekivalents	164		191		174	
	Visi augstākās izglītības līmeņi	146		157		152	
	Vidējā izglītība un profesionālā izglītība						
	Vidējo izglītību ieguvušie	2018					
Tabula A1.2	25-34 g. v. iedzīvotāju proporcija, kuru augstākā izglītības pakāpe ir vidējā izglītība	46%		41%		44%	
	Vidējo izglītību pirmo reizi ieguvušie ar profesionālo kvalifikāciju	2017					
Tabula B3.1	Profesionālās izglītības programmas	25%		40%		46%	
	Vidējās izglītības absolventu vecums, pēc izglītības programmas veida	2017					
Attēls B3.1	Vispārējās izglītības programmas	20		18		19	
	Profesionālās izglītības programmas	21		21		21	
	Sieviešu īpatsvars vidējās izglītības absolventu vidū, pēc izglītības programmas veida	2017					
Attēls B3.2	Vispārējās izglītības programmas	54%		55%		56%	
	Profesionālās izglītības programmas	44%		46%		46%	
	Nodarbinātība, bezdarbs un neaktīvie 25-34 g. v. iedzīvotāji ar vidējo izglītību	2018					
Tabula A3.3	Nodarbinātība	78%		78%		79%	
	Bezdarbs	10%		7%		8%	
	Ekonomiski neaktīvie iedzīvotāji	14%		16%		14%	
	Kopējie izdevumi par vidējās izglītības iestādēm, ASV dolāros² uz pilna laika studenta ekvivalentu, pēc izglītības programmas veida	2016					
Tabula C1.1	Vispārējās izglītības programmas	USD 6 816		USD 9 397		USD 9 671	
	Profesionālās izglītības programmas	USD 7 295		USD 10 922		USD 11 320	
	Bērnu agrīnā izglītība un aprūpe (ECEC)						
	3-5 g. v. bērni izglītības programmās	2017					
Tabula B2.2	ECEC un sākumskola	93%		87%		90%	
	Bērnu proporcija privātajās izglītības iestādēs	2017					
Tabula B2.3	Pirmsskolas izglītība (ISCED 02)	7%		34%		27%	
	Bērnu un skolotāju skaita attiecība	2017					
Tabula B2.3	Pirmsskolas izglītība (ISCED 02)	10		16		15	
	Izdevumi par 3-5 g. v. bērniem izglītības programmās	2016					
Tabula B2.4	Izdevumi uz vienu bērnu gadā, ASV dolāros ²	USD 5 574		USD 8 141		USD 8 926	

Avots	Galvenie temati ziņojumā	Latvija		OECD vidēji		ES23 vidēji	
Sociālie ieguvumi un pieaugušo mācīšanās							
Dalība formālajā un/vai neformālajā izglītībā, pēc iegūtās izglītības pakāpes³							
2016							
Tabula A7.1	Izglītība, kas zemāka par vidējo izglītību	27%		n.a.		26%	
	Vidējā izglītība	39%		n.a.		44%	
	Augstākā izglītība	66%		n.a.		66%	
Dalība kultūras un sporta aktivitātēs pēdējo 12 mēnešu laikā, pēc iegūtās izglītības pakāpes⁴							
2015							
Tabula A6.1	Izglītība, kas zemāka par vidējo izglītību	49%		n.a.		56%	
	Vidējā izglītība	68%		n.a.		77%	
	Augstākā izglītība	91%		n.a.		92%	
Izglītībā ieguldītie finanšu līdzekļi							
Kopējie izdevumi izglītības iestādēm uz pilna laika ekvivalenta skolēnu/studentu, pēc izglītības pakāpes²							
2016							
Tabulas C1.1 un C2.1	Sākumskola	USD 6 453	1.5%	USD 8 470	1.5%	USD 8 548	1.3%
	Pamatizglītības otrais posms	USD 6 504	0.7%	USD 9 884	0.9%	USD 10 302	0.9%
	Vidējā izglītība	USD 7 006	0.8%	USD 10 368	1.1%	USD 10 308	1%
	Augstākā izglītība (ieskaitot R&D)	USD 7 449	1%	USD 15 556	1.5%	USD 15 863	1.2%
Izdevumu īpatsvars augstākās izglītības iestādēm, atbilstoši finansējuma avotam							
2016							
Tabula C3.1		Publiskis	Privāts	Publiskis	Privāts	Publiskis	Privāts
	Pamatizglītība un vidējā izglītība	97%	2%	90%	10%	92%	8%
	Augstākā izglītība (ieskaitot R&D)	65%	31%	66%	32%	73%	24%
Kopējie valsts un pašvaldību izdevumi - sākumskola līdz augstākā izglītība							
2016							
Tabula C4.1	Procentos no kopējiem valdības izdevumiem	10.6%		10.8%		9.6%	
Skolotāji, mācību un skolas vide							
Faktiskās skolotāju un skolu direktoru algas publiskajās iestādēs, salīdzinot ar pilnas slodzes, pilna gada darbinieku ar augstāko izglītību ienākumiem							
2017							
Tabula D3.2a		Skolotāji	Skolu direktori	Skolotāji	Skolu direktori	Skolotāji	Skolu direktori
	Pirmsskolas izglītība	1,05	1,6	0,78	**	0,78	1,16
	Sākumskola	1,35	1,72	0,84	1,25	0,85	1,24
	Pamatizglītības otrais posms	1,4	1,6	0,88	1,34	0,89	1,34
	Vispārējā vidējā izglītība	1,5	1,91	0,93	1,43	0,95	1,43
Oficiāli noteiktās gada algu likmes skolotājiem ar tipiskāko kvalifikāciju, dažādos karjeras posmos²							
2018							
Tabula D3.1a		Sākuma likme	Likme pēc 15 gadu stāža	Sākuma alga	Alga pēc 15 gadu stāža	Sākuma alga	Alga pēc 15 gadu stāža
	Pirmsskolas izglītība	USD 14 494	**	USD 31 276	USD 42 078	USD 30 615	USD 41 354
	Sākumskola	USD 14 494	**	USD 33 058	USD 45 947	USD 32 987	USD 45 748
	Pamatizglītības otrais posms (<i>lower secondary</i>)	USD 14 494	**	USD 34 230	USD 47 675	USD 34 261	USD 47 772
	Vispārējā vidējā izglītība	USD 14 494	**	USD 35 859	USD 49 804	USD 35 104	USD 49 875
Skolotāju darba laika organizācija valsts un pašvaldību skolās mācību gada laikā							
2018							
Tabulas D4.1a un D4.1b		Neto mācīšanas laiks	Maksimālais likumā noteiktais darba laiks	Neto mācīšanas laiks	Kopējais likumā noteiktais darba laiks	Neto mācīšanas laiks	Kopējais likumā noteiktais darba laiks
	Pirmsskolas izglītība	1 520 hours	1 760 hours	1 024 hours	1 613 hours	1 062 hours	1 550 hours
	Sākumskola	1 020 hours	1 760 hours	783 hours	1 612 hours	754 hours	1 539 hours
	Vispārējās vidējās izglītības pirmais posms (Latvijā - pamatizglītības otrais posms)	1 020 hours	1 760 hours	709 hours	1 634 hours	673 hours	1 572 hours
	Vidējā izglītība	1 020 hours	1 760 hours	667 hours	1 629 hours	643 hours	1 558 hours
Skolotāju īpatsvars 50 g. v. un vecāki							
2017							
Tabula D5.1	No pamatizglītības līdz vidējai izglītībai	46%		36%		39%	
Skolotāju sieviešu īpatsvars publiskās un privātās skolās							
2017							
Tabula D5.2	Sākumskola	92%		83%		87%	
	Pamatizglītības otrais posms (<i>lower secondary</i>)	85%		69%		72%	
Kopējais mācību stundu skaits gadā obligātajā izglītībā, pa izglītības pakāpēm							
2019							
Tabula D1.1	Sākumskola	3 595 hours		4 568 hours		4 258 hours	
	Pamatizglītības otrais posms (<i>lower secondary</i>)	2 381 hours		3 022 hours		3 002 hours	
	Vidējā izglītība	**		**		**	
Vidējais skolēnu skaits kalsē, pa izglītības pakāpēm							
2017							
Tabula D2.1	Sākumskola	16		21		20	
	Pamatizglītības otrais posms (<i>lower secondary</i>)	16		23		21	

Atsauces gads ir norādītais gads vai pēdējais gads, par kuru ir pieejami dati.

1. Dažām valstīm ir norādīti dati par ārzemju studentiem, nevis starptautiskajiem studentiem.

2. Vērtības norādītas ASV dolāra (USD) ekvivalentā, konvertētas, izmantojot pirtpējas paritāti (PPPs) uz IKP

3. ES23 vidējais rādītājs attiecas uz vidējo OECD valstis, kas piedalījušās Pieaugušo izglītības aptaujā (*Adult Education Survey* (AES)).

4. ES23 vidēji attiecas uz vidējo rādītāju OECD valstīs, kas piedalījušās apsekojumā "Eiropas Savienības statistika par ienākumiem un dzīves apstākļiem" 2015. g.

** Lūdzam skatīt avota tabulu sīkākai informācijai par šiem datiem.

Dati uz 2019. gada 19. jūliju. Jebkuri datu atjauninājumi ir pieejami tiešsaistē <http://dx.doi.org/10.1787/eag-data-en>.